

SARNYAI BENEDEK MÁTÉ

## ELFELEDTÉK MAGUKAT

Hunya tisztelendő jól ismerte az ernyicseieket. Egyes pletykák szerint mind a négyezer lakost név szerint. – Ha arra kéri őt, még ábécérendben is felsorol mindenkit – mondta Kapory Oszkár a hivatali asztala mögött. – Ha egyszer elfelejteném valamelyik nevem, csakis nála kérdeznék utána!

– Maradjunk meg ebben: ha elém tesznek egy ábécérendbe szedett listát, egyenként meg tudom mondani, melyik névnek hogy néz ki a gazdája – mondta mosolyogva Hunya a parókián, mikor meghallotta Kapory ötletét. – Nincs ezen mit csodálkozni. Két dolgot kellett csak magolnom az életben: az ernyicseiek bűját-bajját és a *Bibliát*. Különbség annyi, hogy ha az utóbbiban tévednék, azt senki nem venné észre.

Filvig Andrásné szerint megesett, hogy a tisztelendő előbb tudta a bűt-bajt, mint az érintettek: – Ő megmondta előre: nem kell sokat várni, és a férjem egy szót sem fog hozzám beszélni. Azt tanácsolta: élvezzem ki a hangját, amíg tudom, mert ha elhallgat, még a tekintetét se fogja rám vetni, hogy legalább a szemeivel mondjon valamit.

– Varázslat, boszorkányság: nincs ebben egyik sem, különösen a Filvigné esetében – szögezte le Hunya, és felmutatta a kezét. – Száradjon le mindkettő, ha az ördöggel cimborálnék! – Enyhe fintor jelent meg az arcán. – De isteni sugallat se kellett hozzá. Elég volt ránézni Filvig Andrisra a misék alatt: egyfolytában a padlót szuggerálta. Amikor pedig megkérdeztem tőle, mégis mi lelte, észre se vette, hogy hozzá beszélek.

– El kell mondjam, ez fordítva szokott lenni! – nevetett fel Karagoly Imre a Tengernagy presszó pultja mögött.

– Az ember előbb kezd nem beszélni a feleségével, de ha a papot se veszi észre, ott már komoly bajok vannak! Szegény Filvigné Ágica! Csoda, hogy nem azon csodálkozott, hogy a férje még egy-két szót véletlenül elejt felé.

Hunyát megrázta, hogy Filvig András úgy viselkedett, mintha őt sem ismerné fel: – A következő héten magam írtam a könyörgési szándékok közé András testvér hangját. Ágica pedig, mit ad Isten, mise után zokogva újságolta nekem, hogy a férje bizony mintha csak örökre elhallgatott volna.

– Csak görnyedt a tanulmánya felett. Írni egy szót sem írt, csak görnyedt – állította Filvigné. – Ha a talpa alatt átfordul a világ, akkor is gyökeret verve állt volna ott. Mintha csak ő maga lenne a tengely, ami körül forgunk.

Hunya tisztelendő Filvigné panasza után sem maradt tétlen: – Mondtam Ágicának: csak jöjjön el misére, ahogy szokott! Írja a könyörgési szándékok listájára a férjét, majd valahogy megjavul.

Karagoly Imrének lefelé görbült a szája. – Hunya meg a könyörgési szándékai – szorosan rámarkolt a kezében tartott üveg pohárra. – El kell mondjam: ha az Isten meg se hallja őket, az ernyiceiek sose maradnak rájuk süketek.

– Arra gondoltam annak idején, hogy ne csak én ismerjem a sok bú-bajt, hanem mindenki tudja a másikat – mondta Hunya. – A templom előterében minden mise előtt kitettem egy papírt, amire névtelenül ki-ki felírhatja, hogy miért könyörögjön a gyülekezet a prédikáció után. Persze nem telik bele egy-két nap, addig kérdezzetik egymást, míg mindenki megtudja, melyik pontot ki írta.

Kapory Oszkár polgármesteri pozíciójából fakadóan rendszeres résztvevője volt a gyülekezeti életnek: – A könyörgési szándékoknál ott kell lenni, hallgatni kell! Majd figyelni a csevegést róla: nemsokára úgyis mindenki tudni fog mindenkiről mindent. – Kapory frissen vágott dohányt tett a szájába, és rágni kezdte. – Kivételnek csak a Vajdaiék

számítottak. Róluk a Hunya tisztelendőt is ítéletnapig lehetett faggatni.

– Vajdainéről azt tudom, mindig körmölt a könyörgési szándékok közé valamit – mondta Hunya, miközben a legutóbbi miséről keresgélte a vonatkozó papírokat. – Ilyenkor nem settenkedik oda az ember, legalább játsszuk el, hogy névtelen marad a dolog. – Miután végigvizslatta a párokia könyvespolcát, visszafordult az asztala felé. – Hát kezdek megvakulni? Vagy annyira észrevehető helyre raktam, hogy tényleg kiszúrta a szememet a helyéről! – felnevetett, majd az asztalról felemelt egy zöld mappát.

Filvig Andrásné volt Ernyicsén az egyetlen, aki naponta beszélgetett Vajdainéval: – Azt is elmondta, hogy vannak rokonai, akik nem ernyicseiek – kikerekedett szemekkel meredt. – Tudtommal ezt csak ő mondhatta el magáról az egész városban. De nem úgy tűnt, mintha titkot csinálna belőle. Sok minden nem volt olyan titokzatos körülötte, mint ahogy néhányan sejtik. Egyszerűen csak szóra kellett bírni.

– Szegény Ágica! Még hogy ő bírta szóra a Vajdainét! Ugyan már, nem hiszem, hogy azt a nőt bárki meg merte szólítani! – röhögött fel Karagoly Imre. – Pont hogy Vajdainé szólította meg Ágicát. Itt, a Tengernagyban! – Karagoly a pultban szűrt fehérkáposzta-levet töltött.

Kapory Oszkár elismerte, hogy csakugyan ritkán váltott bárki szót a Vajdai család tagjaival. – Úgy voltak ezzel szerintem az emberek, hogy először a tisztelendőnek kell a Vajdaiékat megszólítani. Előbb-utóbb mindenki megtud mindenkiről mindent, de azt mégiscsak a Hunyától tudhatja meg az ember, hogy a minden az tényleg minden-e. Meg is lepődtem, hogy élhetnek olyanok Ernyicsén, akikkel egy szót se vált a tisztelendő.

– Vajdainé arra kért, hogy Zsikének szólítsam – mondta Filvigné. – Megengedte, hogy bármiről beszéljek neki nyugodtan, de az Erzsit vagy Erzsébetet ki ne ejtsem a számon.

A férje szólította így otthon, Zsike pedig nem győzte hajtogatni: hozzá most senki ne szóljon úgy, hogy az egy férfiról emlékeztessel!

– A Vajdaiéknak megpróbáltam utánajárni. Kicsit olyan is próbáltam lenni, mint amilyenek ők – mondta Kapory, ajkához emelt egy csészét a diófa asztalról: beleköpött. – A polgármester nem várhatja, hogy mindenki az ő szájíze szerint éljen, hát alakítsa ő a szájízét a polgárokhoz! Vajdaiéknak például felajánlottam, hogy hazakísérem az óvodából a két fiukat, Hermant és Ulrikot. Belementek. Jóllehet mind Vajdai úr, mind Vajdainé legfeljebb csak köszönésnyit szólt felém. Nem mutattak magukból igazán semmit. Azt se tudom megmondani, kell-e szájíz, amit hozzájuk alakítsak.

Karagoly Imre nyelve az első pohár káposztalé után eredt meg igazán: – El kell mondjam, van itt a Filvigné és a Vajdainé ügyében egy furcsa dolog. Nők nem szoktak a Tengernagyba járni. Nem mintha ne szeretnénk őket, de mindennek megvan a helye: itt a férfiakat hallgatjuk, ott-hon meg a nőket.

– Zsike eleinte, ha valamiről tudott beszélni, akkor az a férje vagy a fiai lepcsés szája volt – mondta Filvigné. Belemelegedett a beszédbe, szeme egyre rikítóbb kékévé vált. – Azt mondta: a férjét még csak-csak viselné már tizenöt éve. De arra gondolni se mert, hogy két fia szülessen tőle. Három kisebb-nagyobb férfiszáj darálja neki a magáét egyszerre. Keze is csak kettő van, ha be akarná fogni őket!

– A Filvig Andris szerintem túl sokat hallgatta az Ágicáját. El kell mondjam, a legbiztosabb megoldást választotta, hogy elhallgattassa: maga némult meg – mondta Karagoly és elismerően bólintott. – Szegény Ágicának egészen a Tengernagyig kellett jönnie, hogy valamicske hangot halljon, amire azt higgye, hogy válaszolhat – felemelte a jobb mutatóját. – És el kell mondjam, mi itt az igazi furcsaság: Vajdainének nem tudom, milyen megérzések működnek

a fejében, de csak kitalálta, hol lel fel olyan nőt, akit keres!  
Az egyetlen helyen, ahol nőnek abszolúte nem kéne lennie!

Hunya tisztelendő Vajdainé különös megérzéseit csak egy jelzővel tudta magyarázni: – Boszorkányos volt. Ő is, meg az egész család! – mutatta a könyörgési szándékok listáját az előző három miséről. – Agyafúrt nő ez, én mondom! – a három papíron különböző számú tétel volt felsorolva. Viszont kettő-kettőt mindenhol ugyanazzal a kézírással róttak föl. – Ez a Karagoly írása, az biztos! Már tíz éve könyörög saját gyerekért, hát ezt mindig felírja. Alatta: ugyanaz a kézírás kéri, hogy egy sánta dobermanért imádkozunk – a tisztelendő megmarkolta a papírt a sarkánál, és meglebegettette. – Karagoly a mise után kérte: ne beszéljek erről senkinek, de imádkozzak a haldokló kutyájáért! És egyáltalán nem emlékezett rá, hogy ilyesmit felírt volna a papírra!

– Tényleg nem rémlik a mai napig se – töprengett Karagoly. – De el kell mondjam: a papunk túlreagálja. Az a könyörgési szándékos lap, ha sokat használja az ember, úgy működik, mint a lottó: oda se figyelünk, és már be is húztuk a szokásos strigulákat a szokásos helyre. Habár el kell mondjam, mert el kell ismernem: általában ugyanazt írom rá. Azt az egyszeri esetet úgy magyaráztam magamnak: biztos egy gondolattal továbbcsúszott a toll a kezemben.

– Itt meg a Sandal keze írásából van kettő! – mutatta a tisztelendő a második papírt. – Egyik Zsuzsanna testvér lelkéért! A másik azért, hogy Zsuzsanna testvér egy muraközi ménen lovagoljon haza! – mintha a kezét mindkét esetben ugyanaz a görcs kapta volna el, amikor a zs betűket írta.

Karagoly Imre bólintott a pult mögött: – El kell mondjam, meg kell értsék: Sandalnál nem csak a kéz szorult görcsbe a zs betűnél, de amikor beszélt, a zs hangot akkor is mindig elnyelte. Zsuzsi és Zsuzsa lánya szinte alig hallotta, ha utánuk szólt. El kell mondjam, mert meg kell di-

csérnem ezért: a harmadikat bölcsebben már Zsófinak nevezte el.

– Melyiket karcolhatta fel a Vajdainé? – Hunya tisztelendő tágult pupillákkal nézett. – Az biztos, hogy Sandal az anyjáért, Zsuzsannáért mindig könyörögtetett minket. Hol a lelkéért kellett imádkozni, hol azért, hogy hazatérjen! Attól függött, a Sandal mennyire volt komor hangulatban.

– El kell mondjam, nem kell meglepődni: lehet, mindketőt Sandal írta – mondta Karagoly. – Az anyja miatt mindig is zaklatott volt: alig múlt hatéves, mikor az öreglány eltűnt valahol a nagy tölgyfa körül. Az elmúlt pár hónapban viszont még jobban megkeseredett: a Tengernagyba sem jár.”

– Sandal Balázsról kérdezett engem is a Zsike – Filvigné az ajkát harapdálta; kicsit megnyálazta, nehogy kiszáradjon a gyors beszédétől. – Hogy nem szeretnék-e inkább az ő felesége lenni. Négy lány, egy férfi: az tud működni. Ha a férfiak lányokhoz beszélnek, mindig csak saját magukról jár a nyelvük – Filvigné kis szünetet tartva ingatta a fejét. Ajkait a szájába húzta, úgy tűnt, mintha belülről nyaldosná őket. – Zsike sem győzte a három otthoni kis-nagy férfi dolgait fejben tartani. Sandalt bezzeg egymagában testvériesen eloszthatta egymás közt négy nő. Mostanában pedig nincs is sok dolguk: annyit tudni a lányoktól, hogy Sandal folyton csak lófajták nevét dünnyögi maga elé.

Hunya tisztelendő szintén elismerte Sandal Balázs zavarodottságát: – Az igaz, hogy amióta Karagoly az egész ménését megvette, nem lehetett vele értelmes mondatot váltani.

– Nehéz megmondani, hogy a Vajdainének van-e bármi köze a Hunya problémáihoz – szögezte le Karagoly, közben a káposztalészűrőben felgyülemlett zaccot egy vajdlingba töltötte – Azt viszont lehet tudni, hogy ami a könyörgéses lapra fel lett írva, azt mindenki tudta” – a káposztalészűrőt

letette a mosogatógagylóba. – El kell mondjam, mert ne titkoljam: én is onnan tudtam meg, hogy Sandal lovai eladók lettek.

Kapory mutatóujjával a hivatali asztal szélét ütögette, miközben egyre nagyobbakat harapott a dohánydarabokra pofazacskójában: – Oda volt írva arra a lapra, hogy valaki vevőt keresne húsz lóra! Hát az pedig csak a Sandal lehetett. Siettünk is a tudomására hozni.

– Elfelejtette, hogy felírta, persze hogy elfelejtette, de mit van mit tenni? – kiáltott fel Karagoly. – Odamentem Sandal pajtáshoz. Mondtam: ezt most tényleg el kell mondjam neked, de ugyan minek hiszel? Az emlékeidnek vagy ennek a lapnak? Az emlékeidet úgyse ismerheti senki, de amit erre írtál, arról már egész Ernyicse tud! – Karagoly ingatta a fejét beszéd közben. – El kell mondjam, mert Sandal már erre se emlékszik: akkor látszódomt először a képen, hogy kezd megfeledkezni magáról.

– Jó – Hunya tisztelendő mélyet lélegzett, és lágyan letette az asztalra a papírt. – Mondjuk, hogy a Sandal nem beszámítható! De nézzük meg csak a többit! – kiszórta a parókia vasasztalára a zöld mappa tartalmát. – Minden misén más-más ember kézírásából lett kettő!

– Sandal Balázsék lóügyletével az ernyicseiek is jól jártak – bizonygatta Kapory. Fel-le mozogtak az arcizmai: egy-egy pislantásra a szájüregébe is be lehetett látni. A dohánydarabok már egészen pépessé váltak. – A közgyűlésen amúgy is korlátozni akartuk a lótartást. Veszélyes állatok: a farkukkal túl sok szúnyogot csapnak le. Másból pedig itt nem lehet közmunkát szervezni, csak szúnyogirtásból – Kapory nagyot nyelt, majd fél percig köhögött. – Ha már lennie kell lovaknak valahol, az legyen a határban: Karagoly Imi földjein – nyögte fuldoklás közben. Úgy tűnt, félrenyelte a dohánymasszát, a titkárnője berohant az irodába. Hátba veregette főnökét, nehogy a tüdejére menjen. – Karagoly Imi egyébként is megél a káposztáiból, ha van szű-

nyog, ha nincs – Kapory nagyot köpött csészéjébe, és fellélegzett.

– El kell mondjam: Sandalnak az árat is újra, meg újra el kellett mondjam, mert sosem tudta fejben tartani – Karagoly megvonta a vállát. – Csak remélni tudom, hogy az alkudozás végén legalább két percre tisztában volt azzal, miben is egyeztünk meg.

– Tegnap mondtam Zsike pajtásnének: Sandalnál szerintem már csak lányok csevegnek – mondta Filvigné. Ahogy egyre rikítóbb és élénkebb lett a szeme, az ajka úgy vált egyre fakóbbá. – Amolyan huncutul mondtam neki, hogy akár ő is hozzájuk költözhetne: Zsuzsa, Zsuzsi, Zsófi, Zsike mintha csak testvérek lennének. De Zsike az ilyesmit ekkor már nem tartotta jó ötletnek, húzta is a száját. Szerinte Sandaléknál is örök csönd van. Ha nincs férfi, aki mindig magáról beszél nekik, a lányoknak sincs miről beszélni – Filvigné mély levegőt vett. – Ez amúgy nem teljesen igaz: mi a férjem szótlanúságáról órákat beszéltünk. Noha, persze, nőkre ritkán fordul a csevej. Nekem a Vajdainé Zsike az első nő, akiről másokkal beszélek.

Hunya tisztelendő az asztala mögött székre roskadt: – Mindig más és más, akiről nem tudjuk, milyen bújába-lehet. Lassanként egyáltalán nem hiszek abban, hogy bárkit ismerünk Ernyicsén.

– Ha a pap Vajdainét véli mind emögé, akkor helyette is el kell mondjam: rajong a boszorkánymesékért. Az biztosan zavarta, hogy tán mégsem mindenki úgy működik, ahogy ő gondolná – mondta Karagoly, és már nyúlt a hűtőbe a káposztapálinka felé, de a falióra nézett. Legörbült a szája: még öt perc este hatig. – Pedig nem csak Sandal, vagy én szoktuk elfelejteni, mit írtunk fel arra a papírra!

Filvig Andrásné Ágica e kérdésben Karagolyhoz hasonlóan gondolkodott. – A tisztelendő Zsikét nem ismeri: rossz szellemnek tartja – a jobb kezével megpiszkálta az ajkát, és leszedett róla egy nagy ujjbegynyi elszáradt bőrt.

– Holott lehet, csak nem akar szóba állni a Hunyával. Úgyse, hogy Ernyicsén a tisztelendő az egyetlen férfi, aki sose magáról, hanem mindig csak másokról beszél – Filvigné jobb hüvelyk- és mutatóujja játszott a bőrdarabban.

Karagoly a jobb keze ujjával türelmetlenül zongorázott a pulton. Közben senkire sem nézett a presszóban, csak a faliórát szuggerálta: – Néha jobban örültem volna, ha még Sandalnál is jobban megfélekezek magamról. El kell mondjam: minden harmadik vasárnap legalább jó lett volna, ha kihagy az eszem! Csak addig, hogy ne írjak a saját gyerekért pontot a könyörgési szándékokba.

Filvignének mosoly ült ki az arcára: – Lehet, hogy Ernyicsén a saját szándékait sem ismeri senki. Legalábbis annyira nem, hogy mise végéig el ne felejtse – szélesre húzta a száját, a levedlett ajkak újra mélypirosas színt kezdtek felvenni. – „sikének is mondtam: ha mi, lányok, nem tartjuk fejben a dolgaikat, az ernyicsei férfiak biztos elfelejtkeznek magukról.

Kattogtak a másodpercek: Karagoly ujjpercei ritmusban pattantak a pulton: – Elsőre a szomszéd hallgatta meg a könyörgést, az tiszta. Ezt lehet, hogy nem kéne elmondanom, mert csak sejtem: szerintem másodjára is. Az biztos, hogy valahogy lett kettő kisleány – levette a szemét az óráról: talán valamelyest őt is megnyugtatta, ha nem kell pillanatról pillanatra a mutatók mozgását figyelni. Ujjai viszont stabilan tartották a másodpercnyi leütéseket. – El kell mondjam, csak hogy mondva legyen: előbb felejtkezünk el magunkról, mint a másik dolgáról.

SARNYAI BENEDEK MÁTÉ

## ÉNEK AZ ERNYICSEI HATÁRBAN

Miután Kapory Oszkárt választották polgármesternek, Csáford János eltűnt Ernyicséről. A székfoglaló beszéd közben még néhányan látni vélték. „Ott tolongott az iroda előtt a fél falu, lehettünk vagy kétezren” – emlékezett vissza Filvig András. – „Jancsi bácsi, ahogy a szokása diktálta, a bajszát harapta. Az arcizmai meg se mozdultak, egykedvűen szorította fogai közé a szőrszálakat.”

A polgármesteri iroda titkárnőjének úgy rémlett, mintha Csáford már az ünneplés közben a faluhatár felé vette volna az irányt: „Nehezen vagy könnyen viselte-e, hogy Kapory úr leváltotta őt a székében? Ördög se tudná megmondani. Az biztos, hogy szokatlan volt neki. Emberemlékezet óta ő volt nálunk a polgármester. Talán a saját emlékezete óta is.”

A falu öregjei sem tudták, mióta volt Csáford Ernyicse legfőbb tisztviselője. „Nekem apám, anyám, sőt, nagymamám, nagyapám is úgy emlékezett, hogy az öreget Jancsi bácsinak kell szólítani” – erősítette meg a titkárnő állítását Kapory Oszkár. – „Születni születhetsz akkor, amikor neked tetszik! Viszont ő, ha tetszik, ha nem, mindig mindenkinek Jancsi bácsi marad!”

Karagoly Imre, a falu legnagyobb káposztatermelője nem kerített nagy feneket Csáford eltűnésének: „Már mindenki várta. Nem gondoltuk, hogy lemond, de abban se volt nagyon vita, hogy úgy, ahogy ő ott ül az irodában, már nincs rá nagy szükség. Tudott volna még beszélni hozzánk, és az agya se kattant rosszabbul, mint akárhány évvel ezelőtt: új nótákat is meg tudott tanulni a régiek mellé. Nehéz ezt így megfogalmazni, de úgy mondhatnám, arról volt szó, hogy Csáford Jancsi bácsi előbb meghalt nekünk, mint magának.”

„Mi legalább már egy éve gyászoltuk” – tette hozzá Sandal Balázs, és Karagoly Imre oldalán lehúzott egy kupica káposztapálinkát. – „Minden egyes nap, mikor nem jöttünk le ide, a Tengernagyba, próbáltuk visszaimádkozni az ő idejét. De nem történt semmi, hát maradtunk otthon jobb híján.”

Csáford János idejének végét általában az ernyicsei káposztalepke-invázióhoz szokták kötni. „Emberemlékezet óta nem voltak itt ilyen férgek” – mesélte Kapory Oszkár, majd elmosolyodott. – „Mondták is a helybeliek: ezek vagy a semmiből jöttek, vagy Romániából.”

Egyesek Csáford idejének elejét a román megszálláshoz kötötték. „Huncutak az ernyicseiek az idő dolgában” – számolt be Filvig András. – „Kedvelik a legendákat. Nem hiába: akárhogy is próbált az útjába esni, Ernyicsét nagyrészt kikerülte a történelem. Az biztos, hogy valamikor megszálltak minket a románok, aztán kitakarodtak. Úgy hírlik, maga Horthy kergette el őket. Azt is mondják, a fehér lova ekkor még csikó volt. A hatalmas tengernagynak, ahogy ült rajta, a lába is érte a földet.”

„Vannak felénk olyan dolgok, amiket senki nem hisz el, de mindenki tud” – fejtegette Karagoly a Tengernagy preszszóban. – „Ilyen például, hogy Jancsi bácsi magától Horthytól kapta a polgármesterséget. Hogy védje Ernyicsét a románoktól. Vannak merészebb állítások, miszerint Horthy Csáford bácsi fia volt.”

„Ezek épp azok a pletykák, amiket az se hisz el, aki mondja” – vágott közbe Karagoly mellett Sandal Balázs. – „De azért beszélünk róluk egymás közt, mert érdekelnak minket.” Karagoly bólogatott Sandal szavait hallgatva, és megveregette asztaltársa vállát. Sandal mereven ült, arca se remegett meg. „Ott van például Filvig Andris! Ő mond gyakran olyanokat, amiket jobb híján elhiszünk. De az meg nem érdekel minket” – szötte tovább Karagoly Sandal mondandóját.

Filvig Andrást érezhetően nem érdekelte, amit Karagolyék mondanak: „Horthy, nem Horthy: vagy volt itt, vagy nem. Érdekesebb, ami van, illetve most már csak volt” – Filvig nagyot sóhajtott. – „Jancsi bácsiban volt valami, ami egészen megkapja a matematikus figyelmét. Nem az itt az érdekes, hogy hol kezdődött, vagy hol végződik Csáford Jancsi ideje. Hanem, hogy milyen is volt maga ez az idő!”

„Csáford polgármester úr iratait nekem is meg kellett néznem. A születési év a személyigazolványán ötévente változott” – árulta el egykori titkárnője. – „Mindig úgy, hogy pontosan kilencvenéves kort mutasson.

Kapory Oszkár íróasztala mögött igyekezett hideg fejfel elmagyarázni a jelenséget: „Valójában minden spekulációt elvág, ha annyit fogadunk el, hogy Jancsi bácsiról igazából nem tudtunk semmit. Az világos volt, hogy öreg, meg, hogy hangoztatja, nem bízik már a saját emlékezetében. Vagyis azt akarta: higgyük el, ő is épp annyit tud magáról, mint mi róla” – Kapory oldalra nézett. – „És ez elég is volt. Jancsi bácsi ideje volt a falu ideje, mindenki örült, hogy épp annyit tud az egyikről, mint a másikról.”

„Időben vagy időn kívül, csak megél az ember. Volt ebben egy játékosság” – ismerte el Karagoly Imre. – „Úgy is mondhatnám, mindenki a Jancsi bácsihoz képest számolta magát. Amikor hajnalban az utcán dalolgatott a hivatalba menet, tudtuk, hogy kelni kell. Este pedig mindenki úgy érkezett a Tengerszóra, hogy a hazatartó Jancsi bácsi nőtáját épp elcsípje.” Sandal Balázs savanyúan felkacagott: „Az én Zsuzsi, Zsuzsa és Zsófi lányaim még azt is mondogatták: a házak alatt néha altatót is énekel nekik.”

„Csáford úrnak csakugyan szokása volt a dalolászás” – erősítette meg a polgármesteri hivatal titkárnője. – „Sokszor csak akkor préselt ki hangokat a torkán, mikor énekelni támadt kedve, de ezt sose munkaidőben tette. Az irodában viszont nemigen részletezte, kinek mit kell csinálni. Ha csak annyit szólt hozzám, hogy Izuka, tudtam,

valamit tenni kell. Egy idő után megpróbáltuk kitalálni, hogy mit. A legtöbbször úgy hittük, azt csináljuk, amit a polgármester úr is gondol. Úgy voltam vele, ha nem így lenne, biztos addig izukázna, amíg elégedett nem lenne azzal, ami történik.”

„Sokáig azt sem tudtam, hogyan kampányoljak a polgármesteri székért” – vallotta be Kapory. – „Mit kéne mondanom az ernyicseieknek, míg a polgármester is alig mond valamit? Megválasztják, mert Csáford János.”

„Amíg nyugtunk van Ernyicsén, addig Jancsi bácsi polgármester marad, ez csakugyan biztos volt” – szögezte le Sandal Balázs. – „Pletykák ide, pletykák oda, azt tudtuk: amióta van Jancsi bácsi, azóta mindenki békében él a határ innenső és túlsó felén.” Karagoly Imre hozzátette: „Úgy is mondhatnám, mert így gondoltuk: amíg Jancsi bácsi van, mi is megélünk. Legyen ő akármióta, és legyen ő akármeddig.”

„Eladták” – szólalt meg újra Filvig András, miután nagyjából fél perc szünetet tartott a beszédben. – „Eladták a Jancsi bácsi idejét” – megremegett. – „Nem érdekelte őket se idő, se Jancsi bácsi.” Filvig felállt, a könyvespolcához ment. Egy nagy köteg papírral tért vissza az ebédlőasztalhoz. „Itt a bizonyíték. A valóság: úgy érzékelték az időt, ahogy a matematikus csak álmodná.” A papírkötegbe lapozva leginkább csak üres oldalakat lehetett felfedezni.

„Abban biztos voltam, hogy Filvig András például elle-nem fog szavazni” – mondta Kapory Oszkár, és nyelt egyet. – „Megbolondította, ahogy a Jancsi bácsiról beszéltek a helyiek. A matematikatanárok fantáziáját megmozgatja az ilyesmi. Elhiszem, hogy a középiskolás anyag újraismétlésében már nem talált sok izgalmat.”

Karagoly Imréék elárulták, mi csigázhatta fel Filvig érdeklődését. „Éveket isten tudja, mióta nem számoltunk a faluban. Úgy is mondhatnám, mert így volt: az idő nem érdekelt senkit. Reggel dalol Jancsi bácsi, este dalol, közte

a gyerekek iskolában, mi meg a káposztásban” – így Karagoly. „Az egész csak ott bicsaklott meg, amikor már nem volt káposztás, ahová kijárjunk” – tette hozzá Sandal.

„Akárhonnan érkeztek, azt kár vitatni, hogy a káposztalepkék szinte mindenkinél letarolták a földet” – mesélte Kapory komor arccal. – „Jobb híján az egész falu otthon maradt, és a kertben próbált úgy-ahogy zöldséget nevelni. Jancsi bácsi idejét ekkortájt kezdték gyászolni.”

A titkárnő is keveset tudott elárulni arról, mit csinált Csáford János ekkoriban. „A hivatalba bejárt, de izukázni nem izukázott. Maradék hangja is elsikkadt. Némán, bajuszát rágsálva jött be, és ment haza. Itt, az irodában már azt is magunk próbáltuk kitalálni, mikor kéne valamit csinálni.”

Felesége szerint Filvig András sem tudta eldönteni, mikor írjon tanulmányt az ernyicsei időről: „Napokat görnyedtél felette” – kiabálta a szomszéd szobából. „Igen, Ágicám, görnyedtem” – kiabált vissza Filvig. – „Ernyicsén az években, hónapokban vagy napokban elkezdtünk folytonosságot érezni. Nem az idő kis egységei, mint a másodperc vagy a pillanat folytak egybe, hanem a nagyok. Olyan ez, mint a kontinuumszámok halmaza: az ernyicsei időszámításban bármely két nap közé megszámlálhatatlanul végtelen nap torlódott.” Filvig lapjain mindebből csak fehérséget lehetett érzékelni.

„Valakinek beszélnie kellett” – tárta szét karjait Kapory Oszkár. – „Csáford Jancsi bácsival, vagy nélküle, megélnék az emberek. De meg kell élniük. Azt mondtam, kezdjünk új időszámítást!”

A titkárnő arról is hajlandó volt beszélni, hogy Kapory a polgármesteri kampányhoz őt kérte fel segítségnek. „Tudta, hogy a Jancsi bácsi a főnököm. Gondolom, egy idő után Jancsi bácsi is tudta, hogy dolgozok a Kapory úrnak. Nem szólt egy szót se. Úgy vettem, rendben van.”

„Izuka sokat ingázott ki a faluból a határ felé” – vetette oda Sandal Balázs Karagolynak. Karagoly lenyelte káposz-

tápálinkáját, és felcsuklott: „Másfelé nem is lehet. De ezt te tudod legjobban! Te is csak Romániából hozod a lovaiddat.” Sandal hátradőlt a székén: „Hát igen. De épp kampányidőben volt annyi sürgős dolga Romániában.” Karagoly közbevágott: „Előtte is volt azért arra. Úgy is mondhatnám, mert így mondjuk: még a Jancsi bácsi idején!” Sandal szeme kikerekedett: „A te platóskocsiddal járt. Műanyag dobozokat csak visszaúton hozott. Zizegett bennük valami, vagy a motorzajtól te se hallottad?” Karagoly asztaltársára mosolygott: „Olyan pletykába kezdesz, amit magadnak se hiszel el.”

„Az ötlet az otthoni káposztáshordónál született. Az akkorra már teljesen kiürült” – magyarázta Kapory Oszkár. – „Beugrott: ha már rovar okozta a gondot, oldjuk meg rovarokkal! Számoljuk el a háztartási szúnyogirtást közmunkának!”

„Hogy mit gondoltunk Kapory barátom javaslatáról, azt úgy is mondhatnám: miért ne? A konyhakert előbb fogy ki, mint a szúnyogok.” Sandal halkán felszisszent mellette: „A te konyhakerted még bírni fogja egy darabig.”

„Kaporyék szúnyoggal vették meg az ernyicsei időt. Ezek a káposztakupecsek pedig odadobták nekik!” – fakadt ki Filvig. – „Nem tudtam eldönteni, mikor fogjak hozzá. Amíg Jancsi bácsi dalolászott, az összes nap egyforma volt, az összes! Azután meg még egyformább. Furcsa módon a percek, pillanatok csak ekkor kezdtek elfolyni.” A felesége még egyszer átszólt a szomszéd szobából: „Így tényleg csak görnyedni tudtál a papírok felett!”

Kapory megválasztása után az órákat az új polgármesterhez kezdték igazítani.

„A polgármester úr beszédesebb, az igaz. Annyit legalábbis mindig mond, hogy vezessük, milyen nap van: ebből számolja, mennyit kell még várnia, míg az irodai lilakáposztája megsavanyodik” – a polgármesteri hivatal titkárnője elmosolyodott. – „Ha ehhez mérjük magunkat,

lassanként a heteket, hónapokat is számon kell majd tartani.”

Sandal Balázs üres kupicáját rászorította Karagoly Imre teli kupicájára. „Egyszer majd adok el én is ide, a Tenger-nagyba szúnyogpálinkát. Amióta nincs káposztánk, nálunk már csak belőlük lehetne bármit főzni” – Karagoly szemeit szuggerálta. „Örülj neki, Balázs, úgy is mondhatnám, ahogy mindenki mondja: amíg szúnyog van, minden van” – válaszolta Karagoly, és elrántotta fejét Sandal tekintete elől. – „Azt is tudod, mikor kell kelni az irtáshoz: amikor elhajtunk reggel a házatok alatt.” „Igen, Izukával” – húzta keserűen fülét a száját Sandal. – „A káposztás-kocsidban.” Karagoly széttárta kezeit: „Lehet értetlenkedni, pörlekedni, de így is csak azt mondhatnám: ha nem is számoltunk éveket, napokat, tervezni csak lehet előre.”

Karagoly volt Ernyicsén az egyetlen, aki évek óta üveg-házba zárva is termesztette zöldségeit. Mire elmúlt a lepkeinvázió, már csak tőle lehetett káposztapálinkát venni.

„Csáford polgármester úr arrafelé bandukolt” – a titkárnő kimutatott a polgármesteri iroda ablakán a nagytölgyfa felé. – „A földet bámulta, merev arcizmokkal. Talán elérte a nagytölgyet. Az az egyetlen, amiről el tudjuk képzelni, hogy annyi idősen lehet, mint ő. Szépen meg is nőtt.”

Filvig András felsóhajtott: „Ha arra ment, biztos nem kerül ki a faluból. Olyan széles az a fa: Jancsi bácsi is újra leélné az életét, mire megkerüli. De addig a fa is kétszer olyan szélesre nőne. Ebbe a faluba a bogarak is csak a román határ felől tudnak jönni.”

Filvig hetekig azzal ébresztgette éjjelente feleségét, hogy dalolászást hall a nagytölgy felől. Felesége állítása szerint minden este figyelte, hátha halkul. Csáford hangja mintha állandó időpontban és távolságban harsant volna föl.